

Kommunikationsutskottet

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av körkortslagen, 2 och 4 § i lagen om yrkeskompetens för lastbils- och bussförare samt 4 § i lagen om alkoholövervakad kör rätt

INLEDNING

Remiss

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av körkortslagen, 2 och 4 § i lagen om yrkeskompetens för lastbils- och bussförare samt 4 § i lagen om alkoholövervakad kör rätt (RP 84/2015 rd): Ärendet har remitterats till kommunikationsutskottet för betänkande.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- regeringsråd Eija Maunu, kommunikationsministeriet
- polisinspektör Kari Onninen, Polisstyrelsen
- ledande expert Ari Herrala, Trafiksäkerhetsverket
- vägtrafikdirektör Marko Sillanpää, Trafiksäkerhetsverket
- trafiksäkerhetsforskare Ilkka Nummelin, Trafikförsäkringscentralen
- verkställande direktör Matti Peltola, Maskinföretagarnas förbund rf
- utredningschef Juha Valtonen, Trafikskyddet
- utvecklingsdirektör Markus Lassheikki, Centralförbundet för lant- och skogsbruksproducenter MTK rf
- ordförande Jarmo Jokilampi, Finlands Bilskoleförbund rf
- chef för experttjänster Petri Murto, Finlands Transport och Logistik SKAL rf
- jurist Suvi Huotari, Suomen Taksiliitto.

Skriftligt yttrande har lämnats av

- Polisstyrelsen
- verkställande direktör Matti Peltola, Maskinföretagarnas förbund rf
- Renbeteslagsföreningen.

PROPOSITIONEN

Regeringen föreslår att körkortslagen, lagen om yrkeskompetens för lastbils- och bussförare och lagen om alkoholövervakad kör rätt ändras. I propositionen ingår förslag till bestämmelser om körkort och yrkeskompetens för framförande av traktor till följd av lanseringen av snabbare traktorer

Betänkande KoUB 14/2015 rd

och till följd av ändringar i den nationella lagstiftningen. De föreslagna bestämmelserna gör det möjligt att utnyttja snabba traktorer samtidigt som nuvarande innehavare av körkort för traktor inte åläggs nya skyldigheter. I stället minskar de nuvarande skyldigheterna till vissa delar. Propositionen genomför till denna del det som står i regeringsprogrammet om färre normer och förenklad reglering. Propositionen hänför sig till Europeiska unionens förordning om godkännande och marknadstillsyn av jord- och skogsbrukstraktorer och till de ändringar i fordonslagen som krävs för att verkställa förordningen.

I propositionen föreslås det att kraven på körkort för framförande av traktor i framtiden ska fastställas utifrån traktorns högsta konstruktiva hastighet. Sådana traktorer och till dem kopplade släpvagnar där traktorns högsta konstruktiva hastighet är 40 kilometer per timme föreslås fortfarande ingå i kategori T och körkortskraven ska vara desamma som för närvarande. Trots att det föreslås att trafiktraktorer slopas i fordonslagen ska traktorer och till dem kopplade släpvagnar enligt förslaget ingå i kategori LT, om traktorns högsta konstruktiva hastighet är över 40 men inte mer än 60 kilometer per timme. Minimåldern för körkort i kategori LT föreslås vara 16 år och prestationskravet för körkort är enligt förslaget teoriprovet och manöverprovet. För traktorer vars högsta konstruktiva hastighet överstiger 60 kilometer per timme förutsätts det att föraren har ett körkort för bil. Körkortskategorin bestäms på basis av traktorns totalvikt, på samma sätt som för bilar. Om ett släpfordon är kopplat till traktorn ska föraren dessutom ha körkort för fordonskombinationer i kategori E. Om traktorns totalvikt överstiger 3 500 kg krävs körkort för lastbil. Körkort för person- och paketbilar ger rätt att köra lättare traktorer än detta.

Av traktorförare ska enligt förslaget krävas den yrkeskompetens för lastbilsförare som avses i lagen om yrkeskompetens för lastbils- och bussförare, i sådana fall där den som kör traktor ska ha lastbilskörkort.

Propositionen innehåller dessutom förslag till ändring av vad som i körkortslagen föreskrivs om temporärt körförbud och av vad som i lagen om alkoholövervakad körkort föreskrivs om ändring av körkortskategori.

Lagarna avses träda i kraft den 1 januari 2016.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Kommunikationsutskottet stöder propositionens mål att göra regleringen lättare och tydligare och att nedmontera överflödigt reglering. Dessutom bör de bestämmelser som behövs för att utnyttja snabbare traktorer och som EU:s regelverk kräver nu tas in i körkortslagen, menar utskottet.

Enligt uppgift till utskottet är omfattande lagstiftningsprojekt om körkort och krav på yrkeskompetens aktuella vid kommunikationsministeriet. Under beredning är bland annat en totalrevidering av vägtrafiklagen och ett förslag om att i systemet för att ta körkort flytta fokus på examen. Enligt inkommen utredning granskas också prestationskraven för körkort i alla kategorier i samband med bedömningen av behovet att förnya förarutbildningen. Dessutom berörs bestämmelserna om körkort delvis också av totalrevideringen av vägtrafiklagen. Utskottet understryker betydelsen av dessa lagprojekt när regelverket om körkort och bland annat yrkeskompetens utveck-

Betänkande KoUB 14/2015 rd

las. I samband med utskottsbehandlingen av den aktuella propositionen har det framkommit flera utvecklingsbehov och brister i bestämmelserna. Utskottet anser att konsekvenserna av dessa komplexa frågor absolut måste bedömas som en konsekvent helhet i samband med de nämnda projekten.

Utskottet understryker behovet av att fortlöpande följa utvecklingen och förändringarna på trafikmarknaden. I fråga om konsumtionsvanor är det ytterst angeläget att ge akt på vilka fordon som används framöver och för vilka syften. Utifrån det bör det bedömas hur behoven utvecklas för dem som rör sig på vägarna, också med avseende på körkortslagstiftningen och en rättvis reglering. Vid utfrågningen av sakkunniga uppmärksammades det primärt att de fordon som inte har planerats för vägtrafik har ökat i vägtrafiken, såsom exempelvis terränghjulingar, som registreras som traktorer. Specialfrågor i anknytning till sådana fordon bör enligt utskottet bedömas i de nämnda lagstiftningsprojekten. Lagstiftningen måste vara uppdaterad och relevant också med avseende på nya typer av fordon och användningssätt, bland annat med anknytning till konkurrens i transportbranschen och till trafiksäkerheten.

Utskottet menar att den nu aktuella propositionen är ett slags temporär lösning som genomför vissa nödvändiga ändringar som bland annat hör ihop med ändrade fordonsklasser och att den i övrigt går ut på att finna den kompromisslösning som i nuläget är mest genomförbar. Utskottet har granskat möjligheterna att förenkla och förtydliga de föreslagna bestämmelser bland annat genom att slå ihop körkortskategorier. Men med tidsschemat för propositionen skulle ändringar i den storleksklassen sannolikt ha medfört en del praktiska problem. Enligt utskottets uppfattning är följande etapp att ta fram ett enhetligt traktorkort som gäller alla traktorer med en konstruktiv hastighet på mindre än 60 km/h. Som ett steg i denna riktning föreslår utskottet att ålderskravet för kategorierna T och LT samordnas till minst 15 år. Vidare anser utskottet att rätten att köra trafiktraktor med körkort av kategori T eller B som tagits innan lagen träder i kraft i detta skede bör förbli oförändrad i jord- och skogsbrukstransporter för traktorer som registrerats som trafiktraktorer före ikraftträdandet.

Inom en snar framtid bör teoriproven för kategorierna T och LT utvecklas för bättre motsvara kraven på trafiksäkerhet och förarfärdigheter i trafiken. Analogt bör hanteringsproven i möjligaste mån utvecklas så att de ger bättre färdigheter för att färdas på väg. Det är särskilt positivt, menar utskottet, att propositionen enligt uppgift leder till att teoriprovet för kategori LT blir mer krävande genom att säkerhetsrelaterade frågor ägnas ökad uppmärksamhet. Utskottet påpekar också att det enligt inkommen utredning i praktiken kan visa sig problematiskt i fråga om hanteringsprovet för kategori LT att bilskolorna åtminstone inte i alla regioner har tillgång till tillräcklig materiel för provet. Det är angeläget, anser utskottet, att finna fungerande lösningar också i denna fråga.

Utskottet erfar att ändringarna i EU-bestämmelserna om traktorer väntas leda till att traktorer allt mer används för olika varustransporter i vägtrafiken. Det här gäller i synnerhet sådana traktorer med en konstruktiv hastighet på över 60 km/h och en totalvikt på över 3 500 kg som kommer ut på marknaden i fortsättningen, bedömer regeringen. Utskottet välkomnar att propositionen utgår från att dessa nya snabba traktorer ska kräva lastbilskörkort och yrkeskompetens för lastbilsförare. Däremot påpekar utskottet att förslaget enligt vilket traktorer i kategori LT i fortsättningen får användas för varustransport utan yrkeskompetens bör följas mycket noga. Vid utfrågningen av sakkunniga har det uttryckts motiverad oro över att dessa traktorer med en konstruktiv hastighet

Betänkande KoUB 14/2015 rd

på 40—60 km/h på grund av avsaknaden av krav på yrkeskompetens kan få en tydlig konkurrensfördel om traktorerna används för att konkurrera om varutransporter med exempelvis lastbilar. Utskottet förutsätter att en eventuell obalans på marknaden noga uppmärksammas och att det vid behov bereds lagändringar i skyndsam ordning för att rätta till eventuella missförhållanden. Det är ytterst viktigt att konkurrensvillkoren på marknaden är rättvisa och att transportföretagen behandlas lika, anser utskottet och betonar att också trafikövervakningen och bekämpningen av svart ekonomi är av betydelse för att detta ska uppnås.

Utskottet konstaterar att man i fråga om snabba traktorer med en konstruktiv hastighet på över 60 km/h och en vikt på över 3 500 kg i fortsättningen bör utreda om det C-kort som krävs kan tas med det fordon som körrätten ska gälla snarare än med lastbil. I fråga om regleringen och den praktiska tillämpningen efterlyser utskottet flexibilitet så att exempelvis små förflyttningstransporter på byggplatser kan göras utan alltför strikta krav.

Propositionen är inte helt problemfri, anser utskottet, som förutsätter att konsekvenserna och de praktiska erfarenheterna av regelverket följs upp och bedöms i ett brett perspektiv. Dessutom bör de utvecklingsbehov som aktualiserats i samband med behandlingen av propositionen beaktas i lagstiftningsprojekt som aktualiseras inom den närmaste framtiden.

DETALJMOTIVERING

Lagförslag 1

5 §. Ålderskrav Enligt propositionen är minimiåldern för körkort i kategori T 15 år och i kategori LT 16 år. Utifrån erhållen utredning anser utskottet att en minimiålder på 15 år är tillräcklig för både kategori T och kategori LT. Traktorerna har inte upplevts som ett särskilt trafiksäkerhetsproblem, och genom att utveckla teori- och hanteringsproven för kategori LT kan man i fortsättningen stärka förarnas kompetens och främja trafiksäkerheten. En sänkt åldersgräns kan bland annat ge möjligheter till sommarjobb för ungdomar och tillgodose behovet att förflytta sig i mer glest bebodda regioner. Att göra åldersgränserna enhetliga ger också fler valmöjligheter och mer flexibilitet när examen för traktorkörkort avläggs. Men utskottet vill ändå påpeka att också de gällande bestämmelserna om arbetarskydd bör följas i fråga om unga förare. Konsekvenserna av ändringen bör följas noga och med tanke på den fortsatta beredningen av bestämmelserna om körkortskategorier bör det granskas om det i fortsättningen uppstår större efterfrågan på marknaden för kategori T eller kategori LT.

Ikraftträdandebestämmelsen. Utskottet föreslår en övergångsbestämmelse enligt vilken rätten att köra trafiktraktor med körkort i kategori T eller B som tagits innan lagen träder i kraft i detta skede förblir oförändrad i jord- och skogsbrukstransporter för traktorer som registrerats som trafiktraktorer före ikraftträdandet. För alla fordon i kategori LT som registreras efter det att lagen träder i kraft krävs i fortsättningen körkort i kategori LT, också i jord- och skogsbrukstransporter. Utskottet förutsätter att man vid den sammantagna bedömningen av de körkortsbestämmelser som nämns ovan också utvärderar dessa bestämmelser i termer av ändamålsenlighet och rättvisa på lång sikt. Bedömningen ska också väga in möjligheten att koppla körrätterna enligt övergångsbestämmelsen till de ålderskategorier som nu har körrätt.

Betänkande KoUB 14/2015 rd

FÖRSLAG TILL BESLUT

Kommunikationsutskottets förslag till beslut:

Riksdagen godkänner lagförslag 2 och 3 i proposition RP 84/2015 rd utan ändringar.

Riksdagen godkänner lagförslag 1 i proposition RP 84/2014 rd med ändringar. (Utskottets ändringsförslag)

Utskottets ändringsförslag

1.

Lag

om ändring av körkortslagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i körkortslagen (386/2011) 4 § 1 mom. 7 och 8 punkten, 5 § 1 mom. 10 punkten, 40 § 5 punkten och 70 § 1 mom. 3 punkten,
av dem 40 § 5 punkten sådan den lyder i lag 941/2013 och
fogas till 4 §, sådan den lyder delvis ändrad i lag 1081/2012, ett nytt 4 mom. som följer:

4 §

Körkortskategorier

I grupp 1 ingår följande körkortskategorier:

7) T, till vilken hör traktorer med en konstruktiv hastighet av högst 40 km/h, motorredskap och snöskotrar inklusive släpfordon kopplade till dem,

8) LT, traktorer med en konstruktiv hastighet som överstiger 40 km/h och är högst 60 km/h inklusive släpfordon kopplade till dem.

För framförande av traktor med en konstruktiv hastighet av över 60 km/h krävs, beroende på dess totalvikt, kör rätt för en kategori inom grupp 1 i 1 mom. 5 punkten, eller kör rätt för en kategori inom grupp 2 i 2 mom. 1 eller 3 punkten. Om ett släpfordon är kopplat till en sådan traktor som avses i detta moment ska traktorföraren ha kör rätt för fordonskombinationer enligt 1 mom. 6 punkten eller 2 mom. 2 eller 4 punkten.

Betänkande KoUB 14/2015 rd

5 §

Ålderskrav

Minimiåldern för körkort är

10) 15 år för kategori T och LT och 16 år för kategori LT.

40 §

Undervisningstillstånd för annan utbildning än för körkort för kategori B

På beviljande av undervisningstillstånd för annan utbildning än för körkort för kategori B tillämpas bestämmelserna i 39 § med följande undantag:

5) den som ansöker om undervisningstillstånd för kategori A1, A2 eller A för att ge undervisning enligt 24 § 2 mom. 1 punkten ska ha trafiklärartillstånd och behörighet som lärare som ger körundervisning med motorcykel eller någon annan sådan behörighet för att ge körundervisning med motorcykel som är godkänd av Trafiksäkerhetsverket och som har förvärvats genom utbildning eller likvärdig erfarenhet.

70 §

Temporärt körförbud

En polisman har rätt att meddela en körrättsinnehavare temporärt körförbud och omhänderta körkortet eller, om körkortet ännu inte har lämnats ut, intyget över förarexamen i följande fall:

3) om det är sannolikt att det finns förutsättningar för att meddela körförbud med stöd av en sådan överträdelse av villkor enligt 16 § 1 mom. 4 punkten som avses i 64 § 2 mom. 2 punkten, eller med stöd av 64 § 2 mom. 3–5 punkten eller 65 §,

Denna lag träder i kraft den 20 .

Körkort för kategori T eller B som erhållits innan denna lag träder i kraft berättigar till att köra också en traktor som tagits i bruk före den 1 januari 2016 och som registrerats som trafiktraktor eller som trafiktraktor /jordbrukstraktor, i transporter som avses i 8 mom. i ikraftträdandebestämmelsen i lagen om ändring av fordonslagen (/2015).

Betänkande KoUB 14/2015 rd

2.

Lag

om ändring av 2 och 4 § i lagen om yrkeskompetens för lastbils- och bussförare

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i lagen om yrkeskompetens för lastbils- och bussförare (273/2007) 4 § 4 mom., sådant det lyder i lag 389/2011, och
ändras 2 § 1 mom., sådant det lyder i lag 389/2011, som följer:

2 §

Tillämpningsområde

Denna lag gäller den yrkeskompetens som i vägtrafik krävs av den som framför en lastbil eller buss eller en fordonskombination som består av ett sådant fordon och ett släpfordon. Vad som i denna lag föreskrivs om yrkeskompetens för lastbilsförare tillämpas också på framförande av traktor i de fall då det av föraren krävs ett körkort för framförande av lastbil. Bestämmelser om kompetens för förare av fordon som transporterar farliga ämnen finns dessutom i lagen om transport av farliga ämnen (719/1994).

Denna lag träder i kraft den 20 .

3.

Lag

om ändring av 4 § i lagen om alkoholövervakad körrätt

I enlighet med riksdagens beslut ändras i lagen om alkoholövervakad körrätt (439/2008) 4 §, sådan den lyder i lag 1085/2012, som följer:

Betänkande KoUB 14/2015 rd

4 §

Beslut om och början av övervakad körrätt

Bestämmelser om beslut om övervakad körrätt finns i 69 § i körkortslagen (386/2011). En förutsättning för en i 15 a § 2 mom. i körkortslagen avsedd ändring av körkortskategorin är att den övervakade lämnar polisen ett intyg över monteringen av alkolåset, del I till registreringsintyget, ur vilket det framgår att fordonet efter monteringen av alkolåset har ändringsbesiktigats, samt ett intyg över att en i 6 § avsedd diskussion användningen av berusningsmedel har förts.

Bestämmelser om när den övervakade körrätten börjar och upphör samt om förfarandet i samband med detta finns i 15 a § i körkortslagen.

Den övervakade ska fullgöra de skyldigheter som hänför sig till den övervakade körrätten.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Helsingfors 4.12.2015

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Ari Jalonen saf
medlem Katja Hänninen vänst
medlem Marisanna Jarva cent
medlem Jyrki Kasvi gröna
medlem Jukka Kopra saml
medlem Susanna Koski saml
medlem Suna Kymäläinen sd
medlem Mats Löfström sv
medlem Eeva-Maria Maijala cent
medlem Outi Mäkelä saml
medlem Jani Mäkelä saf
medlem Jari Ronkainen saf
medlem Satu Taavitsainen sd
medlem Katja Taimela sd
medlem Ari Torniainen cent.

Sekreterare var

utskottsråd Juha Perttula.